

TUTKIMUSRAPORTTI

LAITILA

Raustinmäki

Arkeologinen koekaivaus röykkiökohteen läheisyydessä
10.7.2012

AKDG 3282:2

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

JAN-ERIK NYMAN

Tiivistelmä

Laitilan Soukaisten kylässä tehtäviin maakauppoihin liittyvässä, 17.5.2011 järjestetyssä maanmittaustoimittuksessa kävi ilmi, ettei Raustinmäki-nimistä rautakautista hautaröykkiökohdetta (muinaisjäännösrekisterinumero 1000001248) pystytty varmuudella paikantamaan. Raustinmäen hautaröykkiöt olivat löytyneet Anna-Liisa Hirviluodon vuonna 1955 suorittamassa inventoinnissa. Syksyllä 2011 ostajien naapuri otti Museoviraston intendenttiin Teija Tiitiseen yhteyttä ja esitti huolensa siitä, että mikäli paikantamatta jäänyt muinaisjäännös sijaitsee tontilla 400-436-1-57 Kivistö III, niin sen säilyminen oli uhattuna, koska tontilla oli suoritettu maansiirtotöitä.

Museoviraston koekaivausryhmä suoritti tontilla koekaivauksia yhden päivän aikana 10.7.2012. Koekaivauksilla pyrittiin selvittämään sijaitsevatko Hirviluodon löytämät röykkiöt kyseessä olevalla tontilla. Tontin eteläosassa olevalla matalalla kumpareella oli muutamia isompia maakiviä ja runsaasti pellostä nostettuja raivauskiviä, mutta mitään Hirviluodon kuvausta vastaavaa röykkiötä ei löydetty. Kumpareelle tehtiin kahdeksan koekuoppaa, joista ei myöskään löytynyt mitään merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Sisällysluettelo

Kansilehti	
Tiivistelmä	
Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Sijaintikartat	3
1. JOHDANTO	5
2. TUTKIMUSHISTORIA	6
3. TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI JA KUVAUS	6
4. KAIVAUS- JA DOKUMENTOINTIMENETELMÄT	7
5. KAIVAUSHAVAINNOT	7
6. LÖYDÖT	8
7. YHTEENVETO	8
8. LÄHTEET	9
9. DIGIKUVALUETTELO	10
10. KARTTALUETTELO	10
11. KUVATAULU	11
12. YLEISKARTTA	13

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi:	LAITILA Raustinmäki	
Muinaisjäännöslaji:	Rautakautinen hautaröykkiö	
Muinaisjäännösrekisterino:	1000001248	
Inventointinumero:	23 Katriina Sala ja Maarit Virkkunen 1982 133 Anna-Liisa Hirviluoto inventointi 1955	
Kenttätyönjohtaja:	Jan-Erik Nyman, FM	
Tutkimuksen rahoittaja:	Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut, Koekaivausryhmä	
Kenttätyöaika:	10.7.2012	
Tutkimusala / kaivausala:	500 m ² / 2 m ²	
Lääni:	Länsi-Suomen lääni	
Kunta, kylä:	Laitila, Soukainen	
Kiinteistötunnus:	400-436-1-57 Kivistö III	
Maanomistaja, osoite:	Leinö, Merja Hannele, Soukaistentie 85, 23800 LAITILA Leniö, Jaska Tapani, Soukaistentie 85, 23800 LAITILA	
Peruskartta:	PK 113111 LAITILA	
ETRS-TM35-FIN-koordinaatit:	N: 6765044	tutkitun alueen keskikoordinaatit
	E: 212483	
	Z: 16 – 17 (N2000)	
Kohteen lähin osoite:	Soukaistentie 85, 23840 SOUKAINEN	
Kaivauslöydöt:	-	
Aikaisemmat tutkimukset:	2011 tarkastus Kaisa Lehtonen ja Teija Tiitinen 1982 inventointi Katriina Sala ja Maarit Virkkunen 1955 inventointi Anna-Liisa Hirviluoto	
Aikaisemmat löydöt:	-	
Valokuvat:	-	
Digikuvat:	AKDG 3282:1 – 4, luettelo s. 10, kuvataulua, s. 11	
Paikannusmenetelmä:	Garmin Oregon 450t-satelliittipaikannin (GPS tarkkuus <±3 m)	
Tutkimusavustaja:	Rasmus Åkerblom, HuK	
Intendentti:	Teija Tiitinen, FM	
C14-ajoitukset:	-	
Maastokarttaote:	1:200 000, s. 3 1:20 000, s. 4	
Kartat:	Yleiskartta 1:500, A4, s. 13	
Liitteet:	-	

LAITILA Raustinmäki

N: 6765044 E: 212483 (ETRS-TM35FIN) Z: 16 – 17 (N2000)

1: 200 000

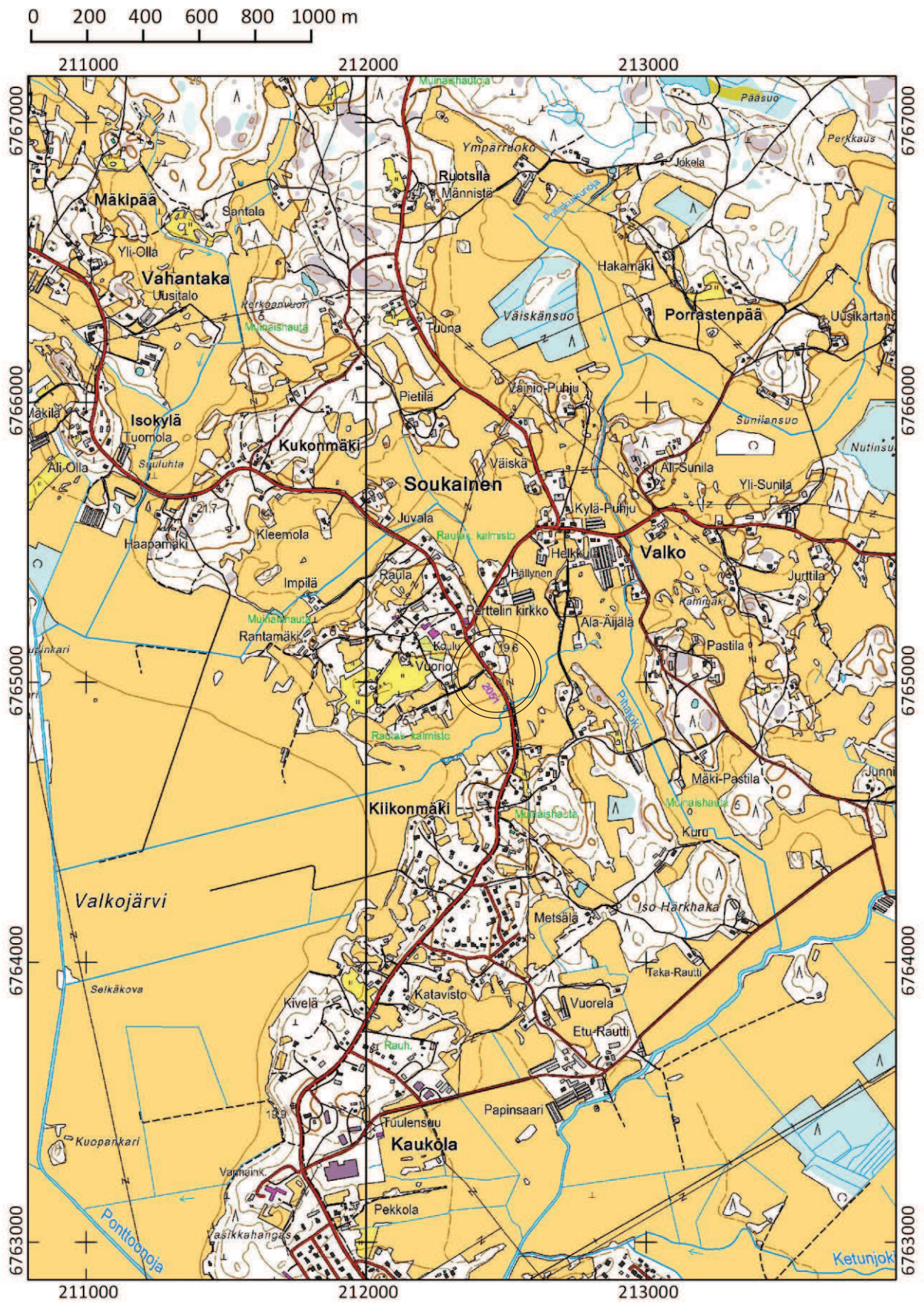

© Maanmittauslaitos

LAITILA Raustinmäki

N: 6765044 E: 212483 (ETRS-TM35FIN) Z: 16 – 17 (N2000)

1: 20 000

© Maanmittauslaitos

1. JOHDANTO

Laitilan Soukaisten kylässä tehtäviin maakauppoihin liittyvässä, 17.5.2011 järjestetyssä maanmittaustoimituksessa kävi ilmi, ettei Raustinmäki-nimistä rautakautista hautaröykkiökohdetta (muinaisjäännösrekisterinumero 1000001248) pystytty varmuudella paikantamaan. Raustinmäen hautaröykkiöt olivat löytyneet Anna-Liisa Hirviluodon vuonna 1955 suorittamassa inventoinnissa. Maanmittaustoimitukseen osallistui Museoviraston intendentti Teija Tiitinen, joka lupautui selvittämään muinaisjäännöksen sijaintia. Syksyllä 2011 ostajien naapuri Jarkko Nieminen otti Tiitiseen yhteyttä ja esitti huolensa siitä, että jos paikantamatta jäänyt muinaisjäännös sijaitsee tontilla 400-436-1-57 Kivistö III, niin sen säilyminen oli uhattuna, koska tontilla oli tehty maansiirtotöitä.

Museoviraston intendentti Teija Tiitinen ja Turun museokeskuksen tutkija Kaisa Lehtonen tekivät 14.11.2011 kohteelle maastotarkastuksen. Tarkastuksen aikana hautaröykkiöiden sijaintia ei pystytty paikallistamaan. Tiitinen ja Lehtonen tulivat päätökseen, että alueella tulisi tehdä tarkempi maastotarkastus ja pienimuotoinen koekuopitus alueen muinaisjäännöstilanteen selvittämiseksi. Tehtävä annettiin Museoviraston koekaivausryhmälle kesäkuussa 2012. Asiasta ei ole erillistä lausuntoa.

Koekaivausryhmä suoritti koekaivaukset yhden päivän aikana 10.7.2012. Koekaivaustutkimus kohdistui tontin 400-436-1-57 Kivistö III eteläpäätyyn, jossa tutkittavan alueen koko oli noin 500 m². Alueesta tutkittiin 2 m² ja Museovirasto kustansi tutkimukset. Kaivauksen johtajana toimi FM Jan-Erik Nyman ja tutkimusavustajana HuK Rasmus Åkerblom. Tutkimukseen osallistui myös intendentti FM Teija Tiitinen.

Helsinki 3.12.2013

Jan-Erik Nyman

2. TUTKIMUSHISTORIA

Raustinmäki-niminen rautakautinen hautaröykkiö-kohde löytyi Anna-Liisa Hirviluodon vuonna 1955 suorittamassa muinaisjäännösinventoinnissa. Hirviluoto havaitsi silloin kaksi epämääräistä röykkiötä puuttomalta ja itään vievältä nurmimäeltä. Röykkiöt sijaitsivat samalla mäellä kuin Soukaisten puhelinkeskus noin 30 m puhelinkeskrakennuksesta itään. Puhelinkeskus sijaitsee Hirviluodon antamien tietojen mukaan Raumalle vievän tien oikealla puolella ja vastapäätä kansakoulua. Hirviluodon löytämistä röykkiöstä yksi oli pitkulainen ja kooltaan 4,0 x 2,4 x 0,5 m. Röykkiön molemmista päissä oli isoja maakiviä. Muutama metri tästä röykkiöstä pohjoiseen sijaitsi toinen, muodoltaan pyöreä, röykkiö. Sen halkaisija oli 4,5 m ja sen korkeus oli 0,5 m. Molemmat röykkiöt olivat turpeen peittämiä. Hirviluoto pitää molempia röykkiöitä epävarmoina hautoina. Hirviluodon inventointikertomuksesta käy myös ilmi, että Raustinmäkeen liittyy tarina, jonka mukaan mäellä sijaitsee muinainen sotilaiden hautausmaa.

Vuonna 1982 kohde tarkastettiin Katriina Salan ja Maarit Virkkusen suorittamassa muinaisjäännösinventoinnissa. Inventointikertomuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, pystyttiinkö silloin paikallistamaan Hirviluodon havaitsemia röykkiöitä.

Turun museokeskuksen tukija Kaisa Lehtosen ja Museoviraston intendentti Teija Tiitisen suorittamassa tarkastuksessa vuonna 2011 Hirviluodon kuvaamia röykkiöitä ei pystytty varmuudella paikantamaan. Lähiasukas antoi heille tiedon, jonka mukaan Hirviluodon mainitsema puhelinkeskus on sijannut osoitteessa Soukaistentie 85. Jos tämä tieto pitää paikkansa, röykkiöt lienevät sijainneet nyt tutkitun alueen läheisyydessä. Tämä tarkoittaisi myös, että Muinaisjäännösrekisterin sijaintitieto, joka perustuu Hirviluodon inventointikertomuksen karttamerkintään, olisi väärässä paikassa.

3. TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Tutkittu alue sijaitsee tontin 400-436-1-57 Kivistö III:n eteläosassa Soukaisen kylässä Laitilassa noin 50 m itään Soukaistentien ja Kouluvainiontien risteyksestä. Paikalla on pieni ja matala kumpare, jonka itä- ja eteläpuolella on viljelyksessä olevaa peltoa, pohjoispuolella tasoitettu varastoalue ja lännessä omakotitalo pihoineen. Kumpareen keskellä on pieni ja tiheä metsikkö, jossa kasvaa muutamia lehtipuita ja katajia. Kumpareen keski- ja itäosassa on runsaasti isoja kiviä, josta osa on luontaisia maakiviä ja osa ilmeisesti sinne siirrettyjä raivauskiviä. Myös pellolle päin viettävässä etelä- ja itärinteessä on runsaasti pellostä nostettuja kiviä. Kumpareen ja lännessä olevan pihamaan välissä kasvaa muutamia lehtipuita ja kumpareen muilla reunoilla kasvaa yksittäisiä katajia ja pajuja. Aluskasvillisuus koostui tutkimusajankohdan aikana rehevästä ja korkeakasvuisesta heinikosta.

Kumpareen pohjoispuolella olevalla varastoalueella säilytettään suurta määrää romua, josta osa on levinnyt kumpareen pohjoislaitamalle. Maanomistajan antaman tiedon mukaan alueelle on myös kuljetettu 1950-luvulla palaneet talon jäännökset. Maanomistaja kertoi myös, että kumpareen lounaspuolella on rinteeseen kaivettu vanha maakellari. Kellari oli tutkimusajankohdan aikana ison risukan peitossa. Lisäksi havaittiin että kumpareen eteläosassa on moderni kaivo.

Tutkimusalue nousi maankohoamisen myötä Itämerestä pronssikaudella. Vielä vanhemman rautakauden aikana ulottui kapea merenlahti Valkojärveen saakka, joka sijaitsee noin 0,5 km tutkitusta alueesta lounaaseen (Kivikoski 1969:37). Valkojärvi kuroutui merestä rautakauden keskivaiheilla ja se kuivatettiin useaan otteeseen 1890-luvun lopulta alkaen (Kaitainen 2003:125)

4. KAIVAUS- JA DOKUMENTOINTIMENETELMÄT

Kumpare ja sen lähialuetta tarkastettiin silmämääräisesti etsien Hirviluodon mainitsemia röykkiöitä. Havaintomahdollisuuksia häiritsivät korkeakasvuinen ja rehevä aluskasvillisuus sekä kumpareen keskellä olevan metsikön tiheä kasvillisuus. Kumpareen laelle ja rinteisiin kaivettiin 8 kappaletta 0,5 x 0,5 m kokoisia koekuoppia. Koekuopat kaivettiin 30 – 50 cm:n syvyisiksi puhtaaseen pohjahiekkaan asti. Kaivausalan kokonaismäärä oli noin 2 neliometriä. Kaivausten lopuksi koekuopat täytettiin ja peitettiin turpeella. Koekuopat kaivettiin pääsääntöisesti lapiolla ohuina tasoina ja niissä esiintyvistä ilmiöistä tehtiin muistiinpanot. Osa koekuopista valokuvattiin digitaalikameralla. Koekuoppien sijainnit määritettiin GPS-paikantimen avulla, jonka tarkkuus oli $< \pm 3$ metriä keskiarvomittauksella. Maanmittauslaitoksen maastokartan pohjalle laadittiin ETRS-TM35FIN-koordinaatiston mukaisesti asemoitu yleiskartta mittakaavaan 1:500, johon lisättiin GPS-paikantimen avulla paikannetut koekuopat. Koekaivauksen aikana selvästi 1900-luvulle ajoittuvia löytöjä ei otettu talteen, vaan ne kirjattiin ylös ja jätettiin kaivauspaikalle. Mitään löytöä ei otettu Kansallismuseon kokoelmiin.

5. KAIVAUSHAVAINNOT

Vuoden 2012 tutkimuksissa tontin 400-436-1-57 eteläosassa olevasta kumpareesta ja sen lähialueesta ei löytynyt mitään merkkejä Hirviluodon mainitsemista röykkiöstä tai muusta kiinteästä muinaisjäänneksestä.

Koekuopissa nro 1 ja 5 oli noin 30 cm paksun ruokamullan alla 5 cm paksu kerros kellanruskeata hiekkaa, joka syvemmillä muuttui harmaaksi hiekaksi. Koekuopassa nro 2 oli 30 cm paksun ruokamultakerroksen alla 15 cm paksu harmaanruskea, sekoittunut ja hieman humuspitoinen hiekkakerros, jonka alla oli puhdas harmaa pohjahiekka. Samat kerrokset havaittiin koekuopissa nro 3 ja 4 sillä erolla että ruokamultaa oli ainostaan 10 cm ja että alla oleva sekoittunut hiekkakerros oli koekuopassa nro 3 paksuudeltaan 25 cm ja koekuopassa nro 4 paksuudeltaan 15 cm. Koekuopassa nro 4 oli pohjahiekassa runsaasti luonnonkiviä. Koekuopassa nro 6 oli 30 cm paksun ruokamullan alla puhdas harmaa hiesu. Koekuopassa nro 7 ei ollut varsinaista ruokamultaa, vaan sen päällimmäisenä kerroksena oli 20 cm paksu harmaanruskea, sekoittunut ja hieman humuspitoinen hiekkakerros, jonka alla oli kellanruskea pohjahiekka. Koekuopassa nro 8 oli 20 cm paksu ruokamultakerros, joka oli väriltään hieman tummempi kuin muissa koekuopissa. Ruokamullan alla oli 5 cm paksu tummanruskea ja nokinen hiekkakerros. Tämän poikkeavan kerroksen alla oli 20 cm paksu ruskea, sekoittunut ja hieman humuspitoinen hiekkakerros, jonka jälkeen alkoi puhdas kellanruskea pohjahiekka.

Koekuoppien maakerroksien perusteella kumpareen länsipuoli on vielä myöhään ollut viljelyksessä tai siihen on kohdistunut jotain muuta toimintaa, joka on synnyttänyt paksun ruokamultakerroksen. Kumpareen keskiosassa on ollut pieni ja kivinen saareke, johon tämä toiminta ilmeisesti ei ole ulottunut. Koekuopassa nro 8 ilmenneelle nokikerrokselle ei pystytty varmuudella antamaan selitystä, mutta on mahdollista, että se on syntynyt kun 1950-luvulla palanneet talon jäännökset ovat levitetty alueelle.

Laitilan kaupungin kulttuurisihteeri Jukka Vehmas antoi sähköpostikeskustelussa marraskuussa 2013 saman arvon, kuin Lehtonen ja Tiitinen olivat lähiasukkaalta saaneet, että Hirviluodon mainitsema puhelinkeskus on vuonna 1955 sijannut osoitteessa Soukaistentie 85. Tämä viittaa siihen, että Hirviluodon inventointikertomuksen karttamerkintä on sijoitettu väärään paikkaan ja että hänen löytämänsä röykkiöt ovat sijainneet tutkitulla kumpareella tai sen välittömässä läheisyydessä. Röykkiöitä ei koekaivausten yhteydessä kuitenkaan pystytty paikallistamaan. Ne ovat mahdollisesti tuhoutuneet myöhemmän maankäytön yhteydessä tai peittyneet pellostä nostettujen raivauskivien alle.

6. LÖYDÖT

1900-luvulle ajoittuvia löytöjä löytyi ruokamullasta kaikista koekuopista paitsi kuopasta nro 3. Myös koekuopan nro 7 päällimmäisestä sekoittuneesta hiekkakerroksesta löytyi 1900-luvulle ajoittuvia löytöjä. Löydöt koostuivat mm. tiilestä, ikkunalasista, lankunpätäkistä ja lankanauloista. Löytöjä ei otettu talteen. Koekuoppien syvemmät kerrokset olivat poikkeuksittain löydöttömiä.

7. YHTEENVETO

Laitilan Soukaisten kylässä tehtäviin maakauppoihin liittyvässä, 17.5.2011 järjestetyssä maanmittaustoimittuksessa kävi ilmi, ettei Raustinmäki-nimistä rautakautista hautaröykkiökohdetta (muinaisjäännösrekisterinumero 1000001248) pystytty varmuudella paikantamaan. Raustinmäen hautaröykkiöt olivat löytyneet Anna-Liisa Hirviluodon vuonna 1955 suorittamassa inventoinnissa. Syksyllä 2011 ostajien naapuri otti Museoviraston intendenttiin Teija Tiitiseen yhteyttä ja esitti huolensa siitä, että jos paikantamatta jäänyt muinaisjäännös sijaitsee tontilla 400-436-1-57 Kivistö III, niin sen säilyminen oli uhattuna, koska tontilla oli suoritettu maansiirtotöitä.

Museoviraston koekaivausryhmä suoritti tontilla koekaivauksia yhden päivän aikana 10.7.2012. Koekaivauksilla pyrittiin selvittämään sijaitseeko Hirviluodon löytämät röykkiöt kyseessä olevalla tontilla. Tontin eteläosassa olevalla matalalla kumpareella oli muutamia isompia maakiviä ja runsaasti pellostä nostettuja rai-vauskiviä, mutta mitään Hirviluodon kuvausta vastaavaa röykkiötä ei löydetty. Kumpareelle tehtiin kahdeksan koekuoppaa, joista ei myöskään löytynyt mitään merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

8. LÄHTEET

Painetut lähteet ja kirjallisuus:

- Kaitanen, Veijo (2003). Korpipoluilta maanteille, luonnonsatamista markkinapaikkoihin. Teoksessa Kaitanen, Veijo, Laukkanen, Esa & Uotila, Kari (toim.) *Muinainen Kalanti ja sen naapurit: talonpojan maailma rautakaudelta keskiajalle*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 825. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, s. 123-170.
- Kivikoski, Ella (1969). Esihistoriallinen aika. Teoksessa *Laitilan historia 1*. Laitila: Laitilan kunnan ja seurakunnan asettama historiatoimikunta, s. 1-69

Painamattomat lähteet:

- Hirviluoto, Anna-Liisa (1956). Laitilan inventointikertomus 1955. Kopia raportista säilytetään Museoviraston arkistossa.
- Lehtonen, Kaisa (2012). Muinaisjäänökseen liittyvä selvitystarve Laitilan Raustinmäellä. Turun museokeskus.
- Sala, Katriina & Virkkunen, Maarit (1982). Inventointi Laitilan Soukaisten kylässä kesäkuussa 1982. Turun yliopisto. Kopia raportista säilytetään Museoviraston arkistossa.
- Renvall, Erkki (1985). Nokian kaupungin inventointi 1985. Turun yliopisto. Kopia raportista säilytetään Museoviraston arkistossa.

9. DIGIKUVALUETTELO

KUVAN NUMERO

AIHE

Kuvaaja: Jan-Erik Nyman

AKDG 3282:1 Koekuoppa 1, kuvattu etelästä.
AKDG 3282:2 Tutkimusalue, kuvattu etelästä.
AKDG 3282:3 Tutkimusalue, kuvattu lounaasta.
AKDG 3282:4 Tutkimusalue, kuvattu lännestä.

10. KARTTALUETTELO

Yleiskartta 1:500, A4, s. 13

11 KUVATALU

AKDG 3282:1 Koekuoppa 1, kuvattu etelästä.

AKDG 3282:2 Tutkimusalue, kuvattu etelästä.

AKDG 3282:3 Tutkimusalue, kuvattu lounaasta.

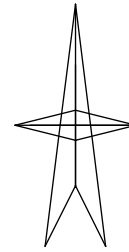
AKDG 3282:4 Tutkimusalue, kuvattu lännestä.

LAITILA Raustinmäki Jan-Erik Nyman 2012 Yleiskartta 1:500

Piirtäjä Jan-Erik Nyman

□ Löydötön koekuoppa (0.5x0.5 m)

Pohjakarttana on käytetty Maanmittauslaitoksen maastokarttaa

13

0 10 20 m

